

POSTANOWIENIE

Dnia 8 października 2010 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

SSN Halina Kiriło (przewodniczący)

SSN Zbigniew Myszka

SSN Małgorzata Wrębiakowska-Marzec (sprawozdawca)

w sprawie z powództwa R. B.

przeciwko A. Spółce z o.o. w W.

o odszkodowanie,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń

Společnych i Spraw Publicznych w dniu 8 października 2010 r.,

zażalenia strony pozwanej na postanowienie zawarte w pkt 2 sentencji wyroku

Sądu Okręgowego w W. z dnia 26 listopada 2009 r.,

**uchyla zaskarżone postanowienie i w tym zakresie przekazuje
sprawę Sądowi Okręgowemu do ponownego rozpoznania i
orzeczenia o kosztach postępowania zażaleniowego.**

Uzasadnienie

Wyrokiem z dnia 26 listopada 2009 r. Sąd Okręgowy oddalił apelację R. B. od wyroku z dnia 19 czerwca 2009 r. Sądu Rejonowego w W., którym oddalono jego powództwo przeciwko A. Spółce z o.o. o odszkodowanie w kwocie 11.415 zł za nieuzasadnione rozwiązanie umowy o pracę bez wypowiedzenia oraz zasądził od powoda na rzecz strony pozwanej kwotę 240 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu odwoławczym.

Orzeczenie o kosztach postępowania Sąd drugiej instancji oparł na art. 98 k.p.c. w związku z § 2 ust. 1 i 2 w związku z § 11 ust. 1 pkt 1 w związku z § 12 ust. 1 pkt 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (Dz.U. Nr 163, poz. 1349 ze zm., powoływanego dalej jako rozporządzenie). Zdaniem Sądu Okręgowego, językowa wykładnia § 11 ust. 1 pkt 1 i 2 rozporządzenia prowadzi do wniosku, że traktuje on odrębnie i odmiennie sytuację, w której pracownik dochodzi uznania wypowiedzenia umowy o pracę za bezskuteczne lub przywrócenia do pracy (pkt 1) i sytuację, w której domaga się zasądzenia na jego rzecz odszkodowania za niezgodne z prawem lub nieuzasadnione wypowiedzenie mu umowy o pracę lub rozwiązanie umowy bez wypowiedzenia (pkt 2). Jednakże, w ocenie tego Sądu, należy odrzucić wykładnię językową wskazanych przepisów i zastosować wykładnię funkcjonalną, ponieważ wykładnia językowa prowadzi w tym przypadku do wniosków rażąco niesprawiedliwych i wewnętrznie niespójnych. Wypływa to przede wszystkim z tego, że roszczenie o odszkodowanie jest substytutem roszczenia o uznanie wypowiedzenia za bezskuteczne (przywrócenia do pracy), oraz że roszczenia te są ekwiwalentne względem siebie, a także mają dla pracownika zbliżoną wartość. Z tych przyczyn wynagrodzenie pełnomocnika w zakresie roszczeń o uznanie wypowiedzenia umowy o pracę za bezskuteczne (przywrócenie do pracy) i odszkodowania z tytułu rozwiązania umowy o pracę powinno być ustalane według tych samych zasad (na tej samej podstawie), tj. jako pochodna zryczałtowanej stałej kwoty stawki minimalnej. W tym zakresie Sąd Okręgowy powołał się na uchwałę Sądu Najwyższego z dnia 7 sierpnia 2008 r., III PZP 15/02 (OSNAPiUS 2003 nr 12, poz. 285).

W zażaleniu na postanowienie o kosztach procesu zawarte w wyroku Sądu drugiej instancji strona pozwana wniosła o jego zmianę przez zasądzenie na jej rzecz od powoda tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego kwoty 1.800 zł oraz zasądzenie kosztów postępowania zażaleniowego według norm przepisanych.

W uzasadnieniu zażalenia podniesiono, że rozstrzygnięcie o kosztach procesu powinno być oparte na § 12 ust. 3 w związku z § 11 ust. 2 rozporządzenia,

gdyż zapadło w sprawie o odszkodowanie za niezgodne z prawem rozwiązanie stosunku pracy. Literalne brzmienie § 11 ust. 2 nie pozostawia wątpliwości co do zakresu jego zastosowania, który obejmuje wszystkie sprawy z zakresu prawa pracy o odszkodowanie z wyjątkiem wymienionych w § 12 ust. 3 w związku z § 11 ust. 1 spraw o ustalenie wypadku przy pracy oraz wymienionych w § 11 ust. 5 świadczeń odszkodowawczych należnych z tytułu wypadku przy pracy. Wskazany przepis nie zawiera luk prawnych, przeciwnie - zastosowanie reguł wykładni językowej pozwala na odtworzenie z jego treści norm prawnych. Uzyskanie w wyniku przeprowadzonej wykładni przepisu rezultatu sprzecznego z jego dosłownym brzmieniem jest niedopuszczalne. W rezultacie, skoro aktualnie obowiązujące rozporządzenie - w przeciwieństwie do poprzedzającego go rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 12 grudnia 1997 r. - nie zawiera luk prawnych, przeto nie ma podstaw do stosowania koncepcji przyjętych w uchwale Sądu Najwyższego z dnia 7 sierpnia 2002 r.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Na wstępie należy zwrócić uwagę, że skarżący wskazuje na przepisy rozporządzenia nieznajdujące zastosowania w sprawie lub nieistniejące. W pierwszym rzędzie w sprawie nie znajduje zastosowania i nie był stosowany przez Sąd drugiej instancji § 12 ust. 3, który odnosi się do stawek minimalnych przysługujących za prowadzenie spraw z zakresu prawa pracy przed sądem apelacyjnym, a nie przed sądem okręgowym w postępowaniu apelacyjnym. Dotyczy to również § 11 ust. 2 określającego wysokość stawek minimalnych w sprawach o świadczenia pieniężne z ubezpieczenia społecznego i zaopatrzenia emerytalnego i ust. 5, którego § 11 w ogóle nie zawiera. Skarżącemu chodzi zapewne odpowiednio o § 11 ust. 1 pkt 1, 2 i 5 - określające stawki minimalne w poszczególnych rodzajach spraw z zakresu prawa pracy oraz o § 12 ust. 1 pkt 1 - określający stawki minimalne w postępowaniu apelacyjnym przed sądem okręgowym.

Niezależnie od tych uchybień zażalenie jest co do zasady usprawiedliwione.

Sąd drugiej instancji, aczkolwiek trafnie ocenił, że wykładnia językowa § 11 ust. 1 pkt 1 i 2 rozporządzenia jednoznacznie prowadzi do niebudzącego wątpliwości uznania, że to w drugim z powołanych przepisów określona została

minimalna stawka opłaty za czynności radcy prawnego w sprawie o odszkodowanie z tytułu nieuzasadnionego rozwiązania przez pracodawcę bez wypowiedzenia umowy o pracę na czas nieokreślony, to jednak ten sposób interpretacji odrzucił na rzecz wykładni funkcjonalnej, powołując się na rozważania zawarte w uzasadnieniu uchwały Sądu Najwyższego z dnia 7 sierpnia 2002 r., III PZP 15/02. Rację ma skarżący wskazując na podjęcie wymienionej uchwały w wyjątkowych okolicznościach wynikających z wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 29 maja 2002 r., P 1/01 (Dz.U. z dnia 19 czerwca 2002 r. Nr 78, poz. 717) stwierdzającego niezgodność poprzednio obowiązującego rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 grudnia 1997 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz opłat za czynności radców prawnych (Dz.U. Nr 154, poz. 1013 ze zm.) z art. 92 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z tego względu, że upoważnienia ustawowe, na podstawie których zostało ono wydane są niezgodne z art. 92 ust. 1 Konstytucji, ze względu na to, że nie określają wytycznych dotyczących treści aktu. Jednocześnie Trybunał orzekł o utracie mocy obowiązującej rozporządzenia z dniem 31 maja 2003 r. W tej sytuacji Sąd Najwyższy, rozwiązując w uchwale z dnia 7 sierpnia 2002 r. problem wysokości wynagrodzenia adwokata lub radcy prawnego w sprawie toczącej się na skutek odwołania od wypowiedzenia umowy o pracę na czas nieokreślony, uznał za celowe oderwanie się od dosłownego brzmienia niekonstytucyjnych przepisów i zastosowanie określonych w nim stawek jedynie posiłkowo, przy uwzględnieniu wykładni funkcjonalnej, systemowej i celowościowej. Sąd Najwyższy zastrzegł jednocześnie, że uchwalona interpretacja może mieć znaczenie w okresie przejściowym - do czasu wydania nowego rozporządzenia. Ponieważ aktualnie obowiązujące rozporządzenie korzysta z domniemania zgodności z ustawą zasadniczą, a treść normatywna § 11 ust. 1 pkt 1 i 2 jest jasna, to nie ma podstaw do jej kwestionowania i sięgania do innych niż językowa metod wykładni (por. uzasadnienie uchwały Sądu Najwyższego z dnia 24 lipca 2009 r., I PZP 3/01, OSNP 2010 nr 7-8, poz. 83). Należy przy tym mieć na uwadze, że po pierwsze - w aktualnie obowiązujących rozporządzeniach regulujących wysokość opłat za czynności adwokatów i radców prawnych zachowane zostały zasady ich wynagradzania w sprawach z zakresu prawa pracy, określone w rozporządzeniu z dnia 22 grudnia 1997 r., po drugie - zasadą jest, iż w sprawach o prawa majątkowe

wysokość wynagrodzenia pełnomocnika określana jest w stosunku do wartości przedmiotu sprawy, natomiast jej określenie stawką stałą stanowi wyjątek, który powinien być interpretowany ściśle, a po trzecie - w sprawie, w której zapadła uchwała III PZP 15/02 powód początkowo dochodził uznania wypowiedzenia umowy o pracę za bezskuteczne, a następnie zmienił żądanie domagając się zasądzenia odszkodowania. Inaczej rzecz ma się w niniejszej sprawie, w której brak jest jakichkolwiek podstaw do zastosowania § 11 ust. 1 pkt 1 rozporządzenia już tylko z uwagi na istniejący niezmiennie od początku przedmiot sporu zakresiony żądaniem powoda.

W myśl § 4 ust. 1 rozporządzenia wysokość stawki minimalnej zależy od wartości przedmiotu sprawy lub jej rodzaju. Z kolei z treści § 11 ust. 1 rozporządzenia wynika jednoznacznie rozdzielność i zakres regulacji w odniesieniu do poszczególnych rodzajów spraw z zakresu prawa pracy. Określone w § 11 ust. 1 pkt 1 i 2 stawki minimalne mają więc charakter przedmiotowy i odnoszą się do wszystkich spraw z zakresu prawa pracy wyszczególnionych w tych przepisach. Niewątpliwie sprawa o odszkodowanie w związku z nieuzasadnionym rozwiązaniem przez pracodawcę bez wypowiedzenia umowy o pracę zawartej na czas nieokreślony należy do kategorii spraw wymienionych w § 11 ust. 1 pkt 2 jako sprawy o „wynagrodzenie za pracę lub odszkodowanie inne niż wymienione w pkt 4” (inne niż odszkodowanie z tytułu wypadku przy pracy - w sprawie o takie odszkodowanie stawka minimalna określona jest w pkt 5). Z pewnością nie jest to wymieniona w § 11 ust. 1 pkt 1 rozporządzenia sprawa o „nawiązanie umowy o pracę, uznanie wypowiedzenia umowy o pracę za bezskuteczne, przywrócenie do pracy lub ustalenie sposobu ustania stosunku pracy”. W uzasadnieniu wyroku z dnia 29 sierpnia 2006 r., SK 23/05 (OTK-A 2006 nr 8, poz. 94), stwierdzającego zgodność § 11 ust. 1 pkt 1 rozporządzenia z art. 2 i art. 32 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej jako nienaruszającego prawa radcy prawnego do godziwego wynagrodzenia, Trybunał Konstytucyjny podniósł, że naruszenia wymienionego prawa nie może dowodzić wysokość jednej spośród wielu różnych stawek minimalnych. Stawki te powinny pozostawać w rozsądnej proporcji do rodzaju spraw, jednakże nie jest to jedyne kryterium ustalania kosztów. Z jednej strony należy bowiem mieć na względzie rodzaj i zawłość sprawy oraz wymagany

nakład pracy radcy prawnego, z drugiej zaś - zarówno przy stanowieniu zasad ponoszenia kosztów procesu jak i przy określaniu ich poziomu konieczne jest wyważenie wielu sprzecznych interesów różnych podmiotów, w tym stron procesu i pełnomocników procesowych stron, a także udzielenie ochrony interesowi publicznemu. Mając na uwadze powyższe wywody Trybunału Konstytucyjnego należy stwierdzić, że ustalenie wysokości stawek minimalnych w zależności od rodzaju sprawy (tu: o przywrócenie do pracy lub o odszkodowanie z tytułu rozwiązania umowy o pracę bez wypowiedzenia z naruszeniem przepisów regulujących ten tryb rozwiązywania umów) należy do kompetencji prawodawcy. Skoro wykładnia gramatyczna obowiązujących w tym zakresie przepisów prowadzi do wniosków niebudzących żadnych wątpliwości, to brak jest aktualnie podstaw do ich podważania, nawet jeżeli z uwagi na samo kryterium rodzaju sprawy, jej zawłości i nakładu pracy pełnomocnika rozwiązanie to może wydawać się wadliwe, a co najmniej kontrowersyjne.

Z powyższych względów Sąd Najwyższy postanowił jak w sentencji na podstawie art. 394¹ § 3 w związku z art. 398¹⁵ § 1 zdanie pierwsze k.p.c. oraz odpowiednio stosowanego art. 108 § 2 k.p.c.